Nr 31.

Ankom till riksdagens kansli den 27 april 1944 kl. 2 em.

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper ävensom i anledning därav väckta motioner, dels ock väckta motioner angående utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående.

(1:a avd.)

I en den 4 februari 1944 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 62, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande, vid propositionen fogade

Förslag
till
förordning om fortsatt giltighet av förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Härigenom förordnas, att förordningen den 18 juni 1937 angående rätt för Konungen att i vissa fall meddela särskilda bestämmelser om stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, vilken jämlikt förordning den 9 april 1943 (nr 145) gäller till och med den 30 juni 1944, skall äga fortsatt giltighet till och med den 30 juni 1945, med iakttagande av att av Konungen jämlikt förstnämnda förordning meddelade bestämmelser ej må äga tillämpning längre än till och med sistnämnda dag.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i propositionen framlagda förslaget, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till ovannämnda statsrådsprotokoll.

Till utskottets behandling ha överlämnats de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna nr 269 i första kammaren av herr *Gustaf Elofsson* och nr 434 i andra kammaren av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., vari hemställts, »att riksdagen må besluta, att stämpelavgiften vid köp och byte av fondpapper måtte utgå med följande belopp:

A. Vid köp av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis 60 öre då de överlåtna aktiernas, lotternas, andelsbevisens eller delaktighetsbevisens sammanlagda värde ej överstiger 100 kronor, och därutöver 60 öre för varje påbörjat antal 100 kronor;

B. Vid köp av obligationer 20 öre då de överlåtna obligationernas sammanlagda värde ej överstiger 100 kronor och därutöver 20 öre för varje påbörjat belopp av 100 kronor;

dock att, där den ene av kontrahenterna är fondhandlande och avtalet avslutas icke för dennes räkning, stämpelavgiften skall utgå med två tredjedelar av stämpelbeloppet.»

Till behandling i samband med förevarande proposition har utskottet funnit lämpligt upptaga de under motionstiden vid riksdagens början väckta, till utskottet hänvisade likalydande motionerna nr 200 i första kammaren av herr *Bror Nilsson* m. fl. och nr 294 i andra kammaren av herr *Jonsson* i Skedsbygd m. fl., vari hemställts, att riksdagen må besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om en allsidig utredning om grunderna för lagfartsstämpelns utgående, med beaktande av de synpunkter, som i motionerna påpekats.

Vad angår motiveringen för de i ovannämnda motioner väckta förslagen får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna.

Stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper.

Vid överlåtelse av fondpapper genom köp eller byte skall enligt förordningen den 6 november 1908 (nr 129) — fondstämpelförordningen — erläggas en särskild stämpelavgift. Då sådan överlåtelse sker, skall avräkningsnota upprättas, varå stämpeln anbringas. Skyldighet att upprätta avräkningsnota åligger i regel säljaren.

Enligt 3 § 1 mom. i nämnda förordning (sådant detta författningsrum lyder enligt förordningen den 14 juni 1929, nr 142) utgör stämpeln vid köp av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis 3 promille samt vid köp av obligationer 1 promille av nämnda fondpappers värde. Därest den ena kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas icke för dennes räk-

ning utan i kommission, skall emellertid stämpeln i det förra fallet utgå med endast 1 $^1/_2$ promille och i det senare fallet med $^1/_2$ promille av värdet. Vid byte av aktier, lotter, andelsbevis och delaktighetsbevis samt av obligationer utgår stämpeln med samma belopp som vid köp av dylika fondpapper, där ena kontrahenten är fondhandlare och avtalet avslutas i kommission.

Sedan ifrågavarande stämpelavgift infördes, hava vid olika tillfällen ändringar vidtagits i skattesatsernas storlek. Då riksdagen år 1908 i huvudsak antog Kungl. Maj:ts förslag om införande av en särskild stämpelavgift vid köp och byte av fondpapper, bestämdes skatten — med sänkning av de i propositionen föreslagna skattesatserna — till 1 promille vid köp av aktier och banklotter samt till $^1/_2$ promille vid köp av obligationer. Vid byte skulle stämpelskatten utgå med hälften av nämnda skattesatser. År 1913 beslöt riksdagen höja den vid köp av aktier och banklotter utgående stämpelavgiften till 1 $^1/_2$ promille. Beträffande köp av obligationer förblevo skattesatserna oförändrade. För byte reglerades skattesatserna så, att de fortfarande kommo att utgöra hälften av de för köp gällande. Sistnämnda år utvidgades begreppet fondpapper att omfatta jämväl lotter i kommanditbolag samt andels- och delaktighetsbevis i vissa penninginrättningar, vilka samtliga värdepapper i avseende å stämpelbeloppen likställdes med aktier och banklotter. Vid 1917 års riksdag beslöts en fördubbling av de vid köp och byte av aktier och därmed jämställda fondpapper då gällande skattesatserna, dock endast provisoriskt för ett års tid. År 1918 beslöt riksdagen, likaledes provisoriskt, en fördubbling av de enligt 1917 års nyssnämnda beslut gällande fondstämpelavgifterna. Skattesatserna bestämdes sålunda till 6 promille vid köp av aktier och därmed jämställda fondpapper samt 1 promille vid köp av obligationer. Vid byte utgjorde skattesatserna alltjämt hälften av de för köp gällande. Enligt beslut av 1919—1928 års riksdagar bibehöllos de provisoriskt förhöjda skattesatserna i stort sett oförändrade.

Vid 1929 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t i proposition nr 85, att fondstämpelavgiften beträffande aktier och därmed jämställda fondpapper skulle från och med den 1 juli 1929 nedsättas till de belopp, som numera gälla. Därjämte innehöll nämnda förslag även, att tiden för stämpelavgiftens utgående icke begränsades. I förenämnda proposition anförde dåvarande chefen för finansdepartementet till stöd för den föreslagna sänkningen av fondstämpeln bland annat, att den höga stämpelavgift, som tidigare utgått vid köp och byte av aktier och därmed i förevarande avseende likställda fondpapper, tillkommit under kristiden med dess särskilda förhållanden. Ett av syftena med den företagna höjningen av skattesatserna hade varit att i större utsträckning än tidigare varit fallet i statsfinansiellt hänseende utnyttja denna skattekälla. Ur berörda synpunkt ansåg departementschefen dåmera avgörande betänkligheter knappast kunna resas mot en nedsättning av fondstämpeln. Ett annat skäl, varmed på sin tid höjningen motiverats, hade varit, att densamma antoges skola komma att motverka en osund, våldsamt uppdriven spekulation. Ej heller detta skäl ägde längre giltighet, sedan en åter-

gång skett från kristidens exceptionella förhållanden. Då de synpunkter, som åberopats för den höga fondstämpeln, ej längre syntes med fog kunna göras gällande, hade departementschefen ansett tidpunkten lämplig att föreslå en sänkning av stämpeln till ett med hänsyn till det då rådande läget rimligt belopp. En sådan sänkning skulle säkerligen även visa sig bliva till icke ringa gagn för näringslivet. Till de i nämnda proposition anförda synpunkterna anslöt sig 1929 års bevillningsutskott (betänkande nr 27), på vars hemställan riksdagen biföll propositionen.

I en vid 1934 års riksdag väckt motion II: 417 av herr *Karlsson* i Grängesberg m. fl. hemställde motionärerna, »att riksdagen måtte hos regeringen begära utredning och framläggande av förslag om en höjning av stämpelavgiften på fondpapper». På hemställan av 1934 års bevillningsutskott avslog riksdagen motionen. I sitt över motionen avgivna betänkande, nr 37, anförde nämnda års bevillningsutskott, att, då de skäl, som föranledde den år 1929 vidtagna sänkningen av stämpelavgiften vid köp och byte av aktier och därmed jämställda fondpapper, alltjämt ägde giltighet, och då i motionen icke påvisats några förhållanden, som kunde motivera en höjning av ifrågavarande stämpelavgift, utskottet icke ansett sig kunna biträda motionärernas hemställan. Utskottet yttrade vidare, att därest statsfinansiella skäl skulle påkalla, att ifrågavarande skattekälla borde utnyttjas i större utsträckning än som för det dåvarande skedde, ansåge utskottet det i första hand böra ankomma på Kungl. Maj:t att taga frågan därom under övervägande.

Såsom ett led i de av 1937 års riksdag i valutavårdande syfte beslutade beredskapsåtgärderna ingick bland annat ett bemyndigande för Konungen att, då sådant med hänsyn till särskilda omständigheter prövades nödigt, förordna om höjning i viss utsträckning av ifrågavarande stämpelavgift. Stadgande härom innefattas i en den 18 juni 1937 utfärdad förordning (nr 481), enligt vilken den vid köp eller byte av aktier och därmed jämställda fondpapper utgående stämpelavgiften må höjas till högst fyra gånger de i 3 § 1 mom. fondstämpelförordningen angivna beloppen. 1937 års förordning gällde ursprungligen till och med den 31 maj 1938 men har därefter erhållit fortsatt giltighet, senast genom förordning den 9 april 1943 (nr 145), enligt vilken giltighetstiden utsträckts till och med den 30 juni 1944.

I en vid 1942 års riksdag väckt motion II: 147 av herr *Jonsson* i Skedsbygd hemställdes, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en skyndsam utredning i syfte att vidtaga den förhöjning av förevarande stämpelavgift, som kunde med beaktande av i motionen framförda synpunkter befinnas skälig, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill nämnda utredning kunde föranleda. På hemställan av 1942 års bevillningsutskott avslog riksdagen motionen. Nämnda utskott, vilket upptagit motionen till behandling i samband med Kungl. Maj:ts proposition nr 72 vid 1942 års riksdag med förslag till förordning om

fortsatt giltighet av förenämnda förordning den 18 juni 1937 (nr 481), anförde i sitt häröver avgivna betänkande, nr 15, följande:

»I förevarande proposition har departementschefen framhållit, att det av 1937 års riksdag givna bemyndigandet för Konungen att i viss utsträckning förordna om höjning av ifrågavarande stämpelavgift åsyftade att skapa ett medel att hålla tillbaka eventuella spekulationstendenser å fondhandelns område, men att fiskaliska synpunkter däremot icke anlades på frågan. Departementschefen har vidare anfört, att enligt hans uppfattning anledning härtill icke heller nu förelåge. Utskottet förutsätter dock att, därest det i fortsättningen skulle visa sig påkallat att på frågan anlägga jämväl statsfinansiella synpunkter, Kungl. Maj:t ägnar frågan uppmärksamhet och för riksdagen framlägger det förslag, som kan visa sig erforderligt. På grund härav får utskottet förorda bifall till förevarande proposition.

Med det nu anförda har utskottet jämväl tagit ställning till det i motionen II: 147 framställda yrkandet. Vad angår den i motionen lämnade uppgiften, att bestämmelserna om stämpelskatt vid försäljning av fastighet ofta kringgås, vill utskottet erinra om att frågan om eventuella åtgärder häremot närmare hör samman med stadgandena angående lagfartsstämpeln än med här ifrågavarande spörsmål. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla, att även inom utskottet uppgivits, att en tendens kunnat iakttagas att söka undgå erläggande av lagfartsstämpel vid fastighetsförsäljning genom bildande av aktiebolag eller s. k. fastighetsföreningar, varvid de sålunda bildade rättssubjekten rent formellt stå såsom ägare till viss fastighet men i realiteten ej äro annat än en organisationsform för tillvaratagande av en enda persons eller ett fåtal personers intressen i samma fastighet. I detta sammanhang får utskottet erinra om att 1937 års riksdag i skrivelse nr 416 på hemställan av samma års bevillningsutskott anhållit, att Kungl. Maj:t ville föranstalta om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel samt för riksdagen framlägga det förslag, som kunde av utredningen föranledas. Utskottet, som likaledes anser att en sådan utredning bör företagas, förutsätter att i samband därmed den av motionären berörda frågan kommer att ägnas uppmärksamhet.»

I den nu förevarande propositionen har departementschefen framhållit, att det genom förordningen den 18 juni 1937 (nr 481) givna bemyndigandet åsyftade att skapa ett medel att hålla tillbaka eventuella spekulationstendenser å fondhandelns område. Fiskaliska synpunkter hade däremot icke anlagts på frågan, vartill enligt departementschefens uppfattning anledning icke heller nu förelåge. Då emellertid de skäl, som föranlett att Konungen tillerkänts berörda befogenhet, alltjämt gällde, syntes nämnda förordning böra förlänas fortsatt giltighet förslagsvis till och med den 30 juni 1945.

I de likalydande motionerna I: 269 och II: 434 har till stöd för de däri framställda yrkandena anförts i huvudsak följande. Genom köp av aktier omsattes årligen stora värden, vari inginge avsevärda fastighetsvärden. Under de senaste åren hade ett stort antal fastighetsbolag bildats samt äldre sådana bolag utökat sitt fastighetsinnehav. En bidragande orsak härtill hade utan tvekan varit, att handel med fastigheter i aktiebolagets form vore gynnad genom avsevärt lägre stämpelavgift. Sålunda hade den enskilde att vid fastighetsförvärv för varje hundratal kronor av köpesumman erlägga stämpelavgift av en krona, medan vid försäljning av aktier för motsvarande

belopp erlades endast 30 respektive 15 öre. Under innevarande kristid hade statsmakterna nödgats vidtaga avsevärda ökningar av såväl direkta som indirekta skatter. Enligt motionärernas förmenande borde staten därför i ökad grad utnyttja den inkomstkälla, som fondstämpeln utgjorde. Därigenom skulle icke endast ökade inkomster tillföras statskassan utan jämväl en många gånger skadlig spekulation i fastighetsvärden motverkas.

Efter därom i grundlagsenlig ordning framställd begäran har utskottet emottagit utlåtanden över sistnämnda motioner från fullmäktige i riksbanken, statskontoret samt bank- och fondinspektionen. Vid bank- och fondinspektionens utlåtande ha fogats yttranden av styrelsen för Stockholms fondbörs och svenska fondhandlareföreningen.

Fullmäktige i riksbanken ha uttalat, att ur statsfinansiell synpunkt vinsterna av den föreslagna avgiftshöjningen sannolikt icke skulle bliva av någon nämnvärd storleksordning. Stämpelavgiften för aktier och obligationer hade sålunda under de senaste åren utgjort tillhopa endast $1^1/_2$ à 2 miljoner kronor per år. Om omsättningen skulle komma att nedgå vid en avgiftshöjning, skulle den totala inkomstökningen vid den föreslagna fördubblingen av stämpelavgifterna komma att understiga nämnda belopp. Skatteintäktssynpunkten syntes därför icke kunna tillmätas någon större betydelse. Det påpekade förhållandet att handel med fastigheter under aktiebolagets form vore gynnad syntes i och för sig tala för en omläggning av bestämmelserna om stämpelavgiften. Emellertid borde uppmärksammas, att omsättningen av aktier i fastighetsbolag — med vilka i förevarande hänseende vore att jämställa även flertalet av de före år 1930 bildade bostadsföreningarna — utgjorde en mycket ringa del av den totala aktieomsättningen, varför en allmän höjning av stämpelavgifterna för aktier knappast kunde anses motiverad enbart av det anförda skälet.

Statskontoret har framhållit, att motionärernas förslag i främsta rummet syntes åsyfta att åvägabringa större likställdhet i stämpelhänseende mellan sådan fastighetsöverlåtelse, som skedde under aktiebolagets form, och sådan fastighetsöverlåtelse, som i vanlig ordning bleve föremål för lagfart. En höjning av fondstämpeln torde emellertid knappast vara ägnad att åstadkomma ändring i detta avseende. Aktiebolagsformen torde nämligen i allmänhet icke komma till användning i någon större utsträckning såsom förvaltningsform för fast egendom, och icke heller hade, såvitt för statskontoret vore bekant, antalet fastighetsaktiebolag på senaste tiden undergått någon mera påtaglig stegring. Ett långt mera vanligt förfarande i syfte att undgå lagfartsstämpel torde vara, att fastigheter placerades såsom tillgång hos ekonomisk förening. Föreningsformen erbjöde nämligen åtskilliga fördelar framför aktiebolagsformen, bland annat såtillvida att överlåtelse av andelar i ekonomisk förening icke vore belagd med någon som helst stämpelavgift. Även i de fall då en fastighet överlätes genom ett övertagande av aktierna i ett fastighetsaktiebolag komme fondstämpeln — även om den höjdes till en procent — som regel att väsentligt understiga lagfartsstämpeln. Köpesumman vid förvärv av

sådana aktier torde nämligen i allmänhet vara väsentligt lägre än det belopp, varå lagfartsstämpel skulle utgå, därest fastigheterna överlåtits utan användande av bolagsformen. Enligt statskontorets mening kunde följaktligen en höjning av fondstämpeln icke tillmätas någon större betydelse såsom medel att åstadkomma en mera enhetlig beskattning av fastighetsöverlåtelser. Motionärerna hade emellertid såsom en ytterligare motivering för sitt förslag framhållit, att den föreslagna stämpelhöjningen skulle tillföra statskassan ökade inkomster. Vid de tillfällen, då fråga om förändring av fondstämpelns belopp varit föremål för statsmakternas prövning, hade ständigt framhållits, att en höjning av fondstämpeln kunde beräknas medföra ökade inkomster för statsverket. En hög stämpelsats hade därjämte ansetts utgöra ett medel mot en alltför livlig spekulation i fondpapper. Å andra sidan hade gentemot en hög fondstämpelnivå anförts, att den utgjorde en belastning på näringslivet, främst därigenom att industrier bereddes svårigheter att anskaffa eget kapital. Till skillnad mot förhållandena under föregående världskrig — då höjning av fondstämpeln ansågs motiverad för åstadkommande av återhållsamhet under då förekommande högt uppdrivna spekulation — funnes för närvarande icke skäl att av denna anledning höja fondstämpeln. Omsättningen på fondpapper, som under år 1940 varit synnerligen ringa, hade nämligen företett en allenast långsam stegring och måste alltjämt betraktas såsom mindre än normal. Enligt statskontorets mening skulle emellertid en höjning av fondstämpeln till av motionärerna föreslagen skattesats otvivelaktigt leda till en ökning av statsverkets inkomster, med nuvarande omsättning säkerligen överstigande en miljon kronor för år. I vad mån den ovan berörda betänkligheten gentemot en dylik höjning borde föranleda till försiktighet därvidlag torde icke vara möjligt att med säkerhet bedöma. Statskontoret föreställde sig emellertid, att den betydelse, som fondstämpelnivån ägde för sparkapitalets val av placeringsobjekt, icke vore av den storleksordning, att den föreslagna höjningen skulle kunna innebära någon större olägenhet för industriens kapitalförsörjning eller i övrigt verka hämmande för näringslivet. Ur de synpunkter statskontoret hade att företräda syntes därför intet vara att erinra mot den föreslagna höjningen av fondstämpeln. Slutligen ville statskontoret beträffande förslaget, att där den ena av kontrahenterna vore fondhandlare och avtalet icke avslutats för dennes räkning, stämpelavgiften skulle utgå med två tredjedelar av eljest stadgat stämpelbelopp, uttala, att en dylik regel skulle medföra, att transaktioner, där kommissionär anlitades som mellanhand, skulle beläggas med en högre sammanlagd stämpel än vid direkta avtal mellan enskilda parter. Skäl torde icke föreligga att vidtaga ändring i den för närvarande gällande regeln, att stämpel i dylikt fall utginge med hälften av eljest gällande stämpelbelopp.

Bank- och fondinspektionen har avstyrkt bifall till motionerna och därvid framhållit bland annat, att motionärernas uppfattning om den statsfinansiella betydelsen av fondstämpelavgiften syntes överdriven. Den egentliga börsomsättningen av fondpapper vore numera och hade under de senare åren varit förhållandevis ringa. Kursnivån hade under dessa tider i genom-

snitt icke visat några märkligare förändringar och någon egentlig spekulation i fondpapper torde icke kunna sägas ha därunder varit framträdande. En sådan höjning av fondstämpelavgiften, som motionärerna föreslagit, skulle sannolikt komma att ytterligare reducera fondhandeln, varigenom den statsfinansiella vinsten av en avgiftshöjning skulle komma att i sin ordning minskas. Enligt inspektionens mening kunde därför ur denna synpunkt en generell höjning av fondstämpelavgiften icke anses påkallad. Det av motionärerna framförda särskilda skälet, att en höjning av fondstämpelavgiften skulle motverka spekulation i fastighetsvärden, kunde enligt inspektionens mening icke utgöra anledning till dylik höjning, vilken skulle träffa icke blott aktier i fastighetsbolag utan även andra fondpapper, till och med obligationer. Vad anginge motionärernas förslag om ändrade principer för beräknande av fondstämpelavgift i sådant fall, där fondhandlare i egenskap av kommissionär biträdde vid genomförande av en överlåtelse av fondpapper, ansåge inspektionen någon anledning icke förefinnas till en dylik ändring.

Styrelsen för Stockholms fondbörs och *svenska fondhandlareföreningen* ha likaledes avstyrkt motionerna.

Stämpelavgift vid lagfart å fast egendom.

Enligt 8 § förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften skall vid överlåtelse av fast egendom genom köp eller byte m. fl. fång överlåtelsehandling, då den företes för lagfart, förutom i visst undantagsfall, förses med stämpel. Stämpeln utgår i regel med 1 krona för varje fulla 100 kronor av egendomens värde, om densamma förvärvats av annan än aktiebolag. För sådana bolag utgör stämpeln 2 kronor för varje fulla 100 kronor av egendomens värde med det undantag, att aktiebolag, som är berättigat att erhålla statslån från egnahemslånefonden eller jordförmedlingsfonden, och bankbolag i fråga om förvärv av annan fastighet än sådan, som är avsedd för bankens inrymmande, skall erlägga stämpel med allenast 1 krona för varje fulla 100 kronor av värdet. Där köpehandling, utan tillägg till eller förändring i stadgade villkor, överlåtes inom den för lagfart föreskrivna tid, räknat från första fånget, och inom samma tid för lagfart företes samt köpeavhandlingen därvid är åtföljd av skriftlig, av såväl säljare som köpare på heder och samvete avgiven förklaring, att icke i någon form lämnats eller skall lämnas annan betalning för köpet än den, som finnes upptagen i den för lagfart företedda fångeshandlingen, äger stämpelbeläggning rum allenast för sista fånget. Har fast egendom förvärvats på grund av tillskott vid bildande av bolag eller efter bolagets bildande, äger lindring i stämpelbeskattningen rum, därest den tillskjutna fasta egendomen i avhandlingen icke åsatts högre värde än det belopp, för vilket den, som tillskjuter egendomen, själv förvärvat densamma.

1929 års bevillningsutskott hemställde i sitt betänkande nr 28 bland annat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t

ville verkställa en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avsåge avgifter, som utginge enligt 8 § stämpelförordningen. I betänkandet framhölls, att nämnda revision närmast borde avse stämpelskatten på grund av bland annat överlåtelser. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan.

På hemställan av 1932 års bevillningsutskott i dess betänkande nr 51 beslöt samma års riksdag viss ändring i då gällande regler angående stämpelplikt vid förvärv av fast egendom utav förening på grund av tillskott. I berörda betänkande anförde utskottet bland annat följande:

»Utskottet har vidare ansett önskvärt, att den utredning rörande revision av stämpelförordningen, varom 1929 års riksdag anhållit, utan onödigt uppskov fullföljes och att vid densamma uppmärksamhet kommer att ägnas förevarande spörsmål. Uppenbarligen i huvudsakligt syfte att vinna lindring i stämpelbeskattningen vid överlåtelse av fast egendom har särskilt under de senare åren ett stort antal bolags- och föreningsbildningar uppstått, vilka i realiteten utgöra enmansföretag. Den till bolaget eller föreningen överlåtna fastigheten har med andra ord »satts» på aktier eller föreningsandelar. Om en dylik sammanslutning önskar överlåta densamma tillhörig fast egendom, omfattar överlåtelsen visserligen formellt endast aktierna eller andelarna i sammanslutningen men faktiskt själva fastigheten. Härigenom undgår man vid överlåtelse den beskattning av värdeomsättning, som är avsedd att utgå vid övergång av äganderätt till fastighet från en person till en annan, och den fondstämpel, som skall erläggas vid överlåtelse av aktier, utgör i regel endast en ringa bråkdel av den stämpelavgift, som skolat utgå vid direkt överlåtelse av den fasta egendomen. Då det givetvis är angeläget, att en dylik ojämnhet i beskattningen så vitt möjligt undanröjes, har utskottet ansett sig böra fästa uppmärksamheten jämväl å detta spörsmål, vilket lämpligen synes böra undersökas i samband med frågan om revision av stämpelförordningen.»

I anledning av väckta motioner beslöt vidare 1937 års riksdag på hemställan av samma års bevillningsutskott (betänkande nr 32) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen berördes frågan om åtgärder mot kringgående av bestämmelserna om lagfartsstämpeln jämväl av 1942 års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 15.

I de nu förevarande motionerna I: 200 och II: 294 har till stöd för det däri framställda yrkandet åberopats, att under de senaste åren en alltmer utbredd tendens gjort sig gällande att på olika sätt kringgå bestämmelserna om erläggande av stämpelavgift vid köp av fastigheter. Ett av dessa numera rätt allmänt använda sätt vore att bilda s. k. fastighetsföreningar eller fastighetsbolag. Efter att ha erinrat om att de i motionerna berörda frågorna vid olika tillfällen varit föremål för riksdagens behandling och särskilt om den år 1937 begärda utredningen, uttala motionärerna, att då någon sådan utredning dem veterligt ej kommit till stånd och denna fråga i nuvarande statsfinansiella läge torde ha en icke oväsentlig betydelse, motionärerna ansåge, att riksdagen borde taga förnyad ställning därtill.

Utskottets yttrande.

I förevarande proposition har föreslagits förlängning av giltighetstiden för det av 1937 års riksdag givna bemyndigandet för Konungen att, då sådant med hänsyn till särskilda omständigheter prövades nödigt, förordna om höjning i viss utsträckning av den vid köp och byte av fondpapper utgående stämpelavgiften. Departementschefen har i propositionen framhållit, att ifrågavarande bemyndigande åsyftade att skapa ett medel att hålla tillbaka eventuella spekulationstendenser å fondhandelns område, men att fiskaliska synpunkter däremot icke anlades på frågan, vartill anledning enligt departementschefens uppfattning icke heller nu förelåge. I de i anledning av propositionen väckta likalydande motionerna I: 269 och II: 434 har hemställts, att riksdagen måtte besluta höjning av berörda stämpelavgift på visst angivet sätt. Till stöd för detta yrkande har anförts bland annat, att genom en sådan höjning ökade inkomster skulle tillföras statsverket och en många gånger skadlig spekulation i fastighetsvärden motverkas.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen var den i nämnda motioner berörda frågan föremål för behandling vid 1942 års riksdag, varvid riksdagen på hemställan av samma års bevillningsutskott avslog motionsvis framställt yrkande om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om skyndsam utredning angående höjning av förevarande stämpelavgift. Då denna fråga icke sedan dess kommit i förändrat läge och då ur statsfinansiell synpunkt vinsten genom den föreslagna avgiftshöjningen sannolikt icke skulle bliva av någon nämnvärd storleksordning, får utskottet, under åberopande av vad 1942 års bevillningsutskott i detta hänseende anfört, tillstyrka bifall till den föreliggande propositionen samt avstyrka de i anledning av densamma väckta motionerna.

I de likalydande motionerna I: 200 och II: 294 har hemställts om skrivelse till Kungl. Maj:t med anhållan om en allsidig utredning angående grunderna för lagfartsstämpelns utgående, därvid i motionerna anförda synpunkter borde beaktas. Med anledning härav får utskottet erinra om att, såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen, frågan om ändrade grunder för stämpelbeskattningen vid upprepade tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Sålunda beslöt 1929 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avsåge avgifter som utginge enligt 8 § stämpelförordningen. Därvid åsyftades bland annat de vid överlåtelser av olika slag utgående stämpelavgifterna. 1932 års bevillningsutskott framhöll i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 51 önskvärdheten av att den av 1929 års riksdag begärda utredningen utan onödigt uppskov fullföljdes. Utskottet yttrade därvid bland annat, att uppenbarligen i huvudsakligt syfte att vinna lindring i stämpelbeskattningen vid överlåtelse av fast egendom särskilt under de senare åren uppstått ett stort

antal bolags- och föreningsbildningar, vilka i realiteten utgjorde enmansföretag. Då det vore angeläget, att den ojämnhet i beskattningen, som därigenom uppkomme, såvitt möjligt undanröjdes, ansåg utskottet detta spörsmål böra undersökas i samband med frågan om en revision av stämpelförordningen. 1937 års riksdag beslöt i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning beträffande frågan om åtgärder mot uteblivet eller försenat erläggande av lagfartsstämpel. Slutligen berördes spörsmålet om åtgärder mot kringgående av bestämmelserna om lagfartsstämpeln av 1942 års bevillningsutskott i dess av riksdagen godkända betänkande nr 15, varvid utskottet förutsatte, att detta spörsmål komme att ägnas uppmärksamhet i samband med den av 1937 års riksdag begärda utredningen.

Den översyn över stämpellagstiftningen, varom riksdagen sålunda vid flera tillfällen uttalat önskemål, har, såvitt för utskottet är känt, hittills icke kommit till stånd. Vad särskilt angår den nu föreliggande frågan om grunderna för lagfartsstämpelns erläggande torde det även kunna antagas, att vissa svårigheter möta vid en revision av dessa grunder, såvida därmed skulle, på sätt i de förevarande motionerna synes ha ifrågasatts, avses en mera genomgripande omgestaltning av reglerna angående lagfartsstämpeln. Om exempelvis ett industribolag även äger fastigheter, torde det knappast kunna ifrågasättas att enbart av denna anledning låta lagfartsstämpel eller någon motsvarande avgift utgå vid överlåtelse av aktier i bolaget. Vid utformningen av en eventuell ny lagstiftning på ifrågavarande område bör även tillses, att densamma icke kommer att verka hindrande för exempelvis bostadsrättsföreningarnas verksamhet. Av synnerlig vikt är emellertid, att det kringgående av gällande föreskrifter, som otvivelaktigt förekommer i syfte att undgå lagfartsstämpel, i möjligaste mån förhindras. Enligt utskottets mening bör en utredning äga rum för klarläggande av de möjligheter, som kunna finnas till förebyggande av sådant missbruk, och utskottet tillstyrker fördenskull en dylik utredning.

Utskottets hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

1) att riksdagen måtte, med avslag å de likalydande motionerna I: 269 och II: 434, bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 62; samt

2) att riksdagen måtte, i anledning av de likalydande motionerna I: 200 och II: 294, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville låta verkställa utredning angående åtgärder för att förebygga ett kringgående av gällande bestämmelser om lagfartsstämpel, varvid torde böra beaktas

vad i detta betänkande anförts, samt att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt för riksdagen framlägga de förslag, vartill nämnda utredning kan föranleda.

Stockholm den 27 april 1944.

På bevillningsutskottets vägnar:

A. J. BÄRG.

Närvarande: se under betänkande nr 30.

447737. Stockholm, Isaac Marcus Boktryckeri-Aktiebolag. 1944.